

*POSJETA NAJSTARIJOJ KOTORKI PROFESORICI
ANUŠKI ZLOKOVIĆ U POVODU STOTOG ROĐENDANA*

Retrospektiva životnog i profesionalnog puta

Razgovor vodili:
Filomena Radović
i **Tripo Schubert**

Zadovoljstvo nam je predstaviti poštovanu sugrađanku profesoricu gosp. Anu-Anušku Zloković, koju kotorski učenici i studenti pamte kao izuzetnog pedagoga i čovjeka, a povodom njenog stotog rođendana.

Nalazimo se u njenom domu u Kotoru, poblize Njegoševoj ulici, a nostalgично u neposrednom okruženju porušenog bivšeg hotela „Slavija“ i vile „Firence“, a tako isto novosa-

Bilo je u životu i padova i uspona, ali nikada monotonije, zato što sam uvijek radila, a kada nešto radite onda nemate vremena da razmišljate o tužnim stvarima.

građenog i napuštenog hotela „Fjord“, propale Jugooceanije, te porušene Bokeljke, Livnice i Autoboke.

Domaćica nas je srdačno dočekala nasmijana, zvonkog glasa, da smo na trenutak zaboravili da smo iz gimnazij-

skih klupa izašli šk. 1958/59 godine i kojim smo povodom došli. U prijatnoj atmosferi časkali smo po Bokeški.

U prvom nastavku razgovarati ćemo o životnom putu, a u drugom o profesionalnom životu.

Gospođa Anuška, rođeni ste 1. siječnja 1918. god. kao jedinica od majke Marice i oca Hektora Dabinovića u Makarskoj.

A.Z. Da, rođena sam u Makarskoj prije sto godina, moj otac Hektor Dabinović je krajem devetnaestog vijeka prekinuo viševjekovnu pomorsku tradiciju i studije prava završio u Beču, a kao sudija bio je raspoređen u Makarsku. Moja majka Marica, iz kosmopolit-ske porodice Birimiša iz Dubrovnika završila je preparandiju (učiteljsku školu) i radila do udaje kao učiteljica.

Rođena sam u austrougarskoj carevini. Po formiranju kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca moj otac želi da se vrati u svoj rodni kraj, Kotor. Dobija premještaj i 1920. godine selimo se iz Makarske u Kotor.

Porodična palacina u mjestu Ljuta poslije prvog svjetskog rata je stradala toliko da nije bila za stanovanje. Smjestili smo se na Šuranju u kući Vičevića. Tu sam provela divno bezbrižno i veselo djetinjstvo i stekla prijateljicu sa kojom sam ostala u prijateljstvu sve do njene smrti. Njen sin iz Zagreba telefonom me je pozvao i čestitao mi rođendan, što me je mnogo obradovalo.

Kasnije se selimo u današnju Njegoševu ulicu u kuću gdje je danas Arhiv. U prizemlju je živjela porodica dr Nikole Sičeva, hirurga koji je došao iz Rusije sa svojom suprugom, bolničarkom i kćerkom Irinom sa kojom sam se sprijateljila. Dr Sičev je radio kao hirurg u vojnoj bolnici u Kotoru. Često je svoje siromašne pacijente liječio besplatno i poklanjao im lijekove. Bio je vrlo skroman i human. Pored mnogih odlikovanja stečenih u ratu imao je i visoka crnogorska odlikovanja. Danas je, kažem, u toj zgradi Arhiv. Moram spomenuti da je moj otac Hektor

Ana (sa bijelom kragnom) sa prijateljicama na Šuranju

Dabinović od 1949. godine bio i prvi direktor „Državnog arhiva” u Kotoru.

Molimo kažite nam dokle sežu Vaša sjećanja, kada ste došli u Kotor?

A.Z. Moja sjećanja sežu daleko u „prošlost”. Na početku ste spomenuli hotel „Slaviju” kojeg nema, a ja se prisjećam divnog parka i inženjera, gosp. Luja Matjana koji ga je projektovao, njegove kćerke Sonje, moje iskrene prijateljice i njene majke gospođe Vide Matjan, profesorice klavira i

kompozitora koja je zaslužna za osnivanje i postojanje muzičke škole u Kotoru, koja je odgojila mnoge generacije izuzetnih muzičara.

Nema više ni vile „Firence” u kojoj je 1944. godine radila novoformirana kulturna ekipa pri II Bokeljskoj brigadi, a sastojala se od: horske, recitatorske, dramske, muzičke i folklorne sekcije. Bila sam rukovodilac folklorne sekcije i aktivni učesnik dramske i muzičke sekcije.

Članovi ekipe su bili građani, muzičari, profesionalci ili amateri, pjevači, ljubitelji

Maturanti 1936.

muzičko dramske umjetnosti. Radilo se puno, bez određenog vremena, takoreći po čitav dan uz vojničku hranu i opremu. Trebalo je pripremati svake sedmice novi program. Bilo je naporno, a ujedno i zabavno. Gostovali smo po čitavoj Boki i na Cetinju. Prevozili se vojnim kamionima, obučeni u vojnim šinjelima. Počelo se sa jednostavnim skečom, pa se nastavilo sa sve kompleksnijim i ozbiljnijim programima.

Kasnije u tu zgradu se smjestio Institut za biologiju mora. Prvi direktor Instituta bio je dr Vlado Lepetić. Institut je sarađivao sa naučnicima iz cijelog svijeta pa čak i dobitnicima Nobelove nagrade.

U istoj zgradi radio je dječji dispanzer kojega je osnovao dr Andrija Klajn, prvi pedijatar u Kotoru. To je bio prvi dječji dispanzer u Boki, a možda i u Crnoj Gori.

Hotela „Slavije” više nema. Poslije rata u rekonstruisanom hotelu smješten je dom za ratnu siročad. To je bila vrlo dobro organizovana pedagoško obrazovna institucija, koja je dala solidan temelj za dalje školovanje domaca. Mnogi od njih su postali vrlo uspješni u svom poslu. U gimnaziji sam

im predavala i uvijek sam se rado sa njima sretala na proslavama godišnjica mature. Svake godine za Novu godinu i moj rođendan mi se javi moja bivša učenica iz te generacije, sada profesorka književnosti u penziji u Novom Sadu.

Nema više Jugocenije, ostala je samo zgrada koja nas vraća u neka prošla vremena. Tu je potekla ideja i potreba za osnivanjem više pomorske škole za školovanje pomorskih oficira, koja je prije nekoliko godina prerasla u pomorski fakultet i nastavila da školuje taj kadar.

*Sa spremanja
diplomskog ispita*

Anuška s majkom i ocem prije rata

Gdje ste započeli i završili svoje školovanje ?

A.Z. Osnovnu školu i gimnaziju završila sam u Kotoru. U toku mog školovanja u gimnaziji učestvovala sam aktivno u raznim priredbama i prigodnim akademijama i pokazivala smisao za muzičku i dramsku umjetnost.

Odmah po oslobođenju Kotora decembra 1944. godine stupila sam u novoformiranu kulturnu ekipu u svojstvu rukovodioca folkloru i aktivni član dramske i muzičke sekcije do njenog rasformiranja 1945. god.

Diplomirala sam na filozofskom fakultetu u Zagrebu romansku grupu XXa (francuski jezik i književnost, Italijanski

jezik i književnost i latinski jezik). Stručni profesorski ispit sam položila u Beogradu 1951. godine.

Po porijeklu i obrazovanju imali ste sve uslove da ugodno živite, no život Vas nije uvijek mazio.

A.Z. Kada su moji roditelji morali napustiti kuću zbog useljenja UDB-e ja nijesam bila u Kotoru nego u Zagrebu radi diplomskog ispita. Za vrijeme rata i iz ekonomskih razloga 1940. godine sam prekinula studije i u međuvremenu upisala vanredno pravo i bila godinu dana student prava i nijesam dala nijedan ispit. Godine 1945. sam se udala i stanovala sa suprugom u pri-

zemlju naše kuće. Poslije 6 mjeseci moj suprug, pošto je organizovao javno tužilaštvo u Boki, a koje je bilo proglašeno za najbolje organizovano tužilaštvo u Jugoslaviji, dobija premještaj na novu dužnost Javnog tužioca okruga Cetinje, a kasnije za pomoćnika Javnog tužioca NRCG na Cetinju bez dodjele stana. Obzirom na tešku stambenu krizu odlučili smo da se ja preselim na sprat kod roditelja i da stan u prizemlju privremeno ustupimo na korišćenje. 1946. godine rodio se naš sin Vasilije (Vasja) u tom stanu, moj suprug je dolazio vikendom. Pošto mi je nedostajao diplomski, a postojala je mogućnost da se dobije plaćeno odsustvo od 10 mjeseci za diplomiranje i u dogovoru

Vasja sa majkom 1950.

sa suprugom koji je bio širokog obrazovanja i savremenih shvatanja odlučim se za završetak studija, a uz saglasnost roditelja da preuzmu brigu o Vasji. Prihvatili su to rado i bili nam velika podrška.

U takvoj situaciji je bila i profesorica njemačkog jezika, moja prijateljica Mira Stjepčević. Tako smo mi u aprilu 1947. otputovale u Zagreb da završimo studije.

Teška srca sam krenula i rastala se od tek prohodalog sina i mnogo sam patila. Ali morala

sam prihvatiti situaciju i prionuti ozbiljno radu. Nije tada bilo mobilnih telefona nego su se pisala i čekala pisma. Moj suprug je odmor proveo u Zagrebu sa mnom i obećao da će doći početkom januara. U očekivanju njegovog dolaska stiže pismo od moje majke u kojem je pisala da su se morali naglo iseliti, da Kosto, moj suprug, neće doći jer je u zatvoru, da im je fino, nema mnogo posla jer su samo dvije sobe, da je Vasja dobro i da sada ne utonem u ružne misli već da

duplo prionem radu i diplomiram. Možete zamisliti u kakvoj sam se situaciji našla.

Diplomirala smo odlično i ja i Mira i vratile se odmah kući. Tek kad sam stigla vidjela sam pravo stanje i ražalostila se da moji roditelji, ni krivi ni dužni, moraju patiti. Poslije 4 godine izgnanstva vratili smo se u kuću pod uslovom da se u prizemlje useli porodica šefa UDB-e. Od Kosta ni traga ni glasa. Vratio se sa Golog otoka poslije 2 godine i 4 mjeseca, bez zuba, potpuno sijed. Mene je škola prihvatila kao da se ništa nije dogodilo i ja sam nastavila da radim u istoj školi i drugim školama, tako da sam malo imala vremena za uživanje i igranje i razgovor sa svojim djetetom u najljepšoj dobi. Moj otac u tom vremenu bio je direktor Državnog arhiva u Kotoru.

Do prije nekoliko godina redovno ste vidani na svim kulturnim manifestacijama u gradu sa i bez prijateljica, gospođe Vjeke i gospođe Pupe. Nedostaje li vam to druženje i izlasci.

A.Z. Prisustovala sam redovno na svim kulturnim manifestacijama u gradu i sama i sa prijateljicama. Od 2010. godine, od loma kuka uz štap sam išla sama, ali već četiri godine uz štap mi je potrebno da se još oslonim na nekoga, pa sam uskraćena takvih događanja što mi mnogo nedostaje. Ako moram da propustim koncerte i promocije knjiga gdje je prilaz težak, ne propuštam priliku da prisustvujem otvaranju značajnog festivala Kotor Arta. To mi je poseban ugođaj.

Ove godine sam bila mnogo sretna jer sam sa mojim unukom Sašom bila na otvaranju festivala.

Druženje sa prijateljicama Vjekom i Pupom, šetnja po trgu, pogotovo i kapučino uz

razgovor pred „Vardarom” ili „Dojmi” nema, nažalost. Kad je god moguće to zadovoljstvo mi prirede moj unuk Vlado sa suprugom Mirom i u društvu sa njima i praunucima Nađom i Balšom kapučino mi dobija posebnu aromu.

Normalno je da Vam je porodica na prvom mjestu, no za ovaj razgovor ostavljamo jeza kraj.

A.Z. Udala sam se 1945. godine. Imala sam lijep brak, pun ljubavi i razumijevanja. Moj suprug je bio čovjek širokog obrazovanja i savremenih ideja i shvatanja. Pružio mi je punu slobodu, poštovanje i ravnopravnost, nije me sputavao u radu. Radio je kao advokat i profesor na Višoj pomorskoj školi. Umro je 1979. godine.

U braku sa Kostom rodila sam sina Vasilija. On sada sa suprugom Božicom stanuje u donjem stanu a ja sam na gor-

Vjeke, Ana i Pupa

njem spratu iste kuće u Njegoševoj 170. Vasilije je elektroinženjer, a njegova supruga Božica ekonomista-finansijski revizor.

Stariji unuk Aleksandar nastavlja pravničku tradiciju i specijalizira se na postdiplomskim studijama u Torinu iz

oblasti intelektualne svojine i istovremeno utvrđuje znanje iz italijanskog i francuskog jezika, stečeno u gimnaziji i na mojim časovima i konverzacijom u kući, takođe iz engleskog i ruskog jezika, a mlađi Vladimir, ekonomista-revizor, sa naslijeđenim smislom za jezike, govori italijanski, francuski, engleski i služi se španskim jezikom. Njegova supruga Mira je ekonomista, ekspert za banke, zna engleski i služi se italijanskim jezikom. Imam tri praunučića Kostu, Nađu i Balšu.

Odlaskom u mirovinu stigli su unuci i praunuci, koliko su Vam donijeli radosti?

A.Z. Nema odgovarajućih riječi koje bi mogle opisati radost dolaskom unuka i praunuka. To je poseban osjećaj bake i prabake, koji se ne može uporediti ni sa nijednim drugim. Kada mi dođu Kosto, Nađa i Balša atmosfera u kući potpuno oživi, Ja se podmlađim i uživam u njihovoj radosti, pa zapjevam i zavisno od situacije zaigram i kolo sa njima. Oni su izvor radosti, jednom riječju, eliksir mog života.

Unuci i praunuci

Ima li nešto što ste željeli a niste uspjeli ostvariti?

A.Z. U najranijoj mladosti željela sam biti balerina, ali kad sam u prvom razredu Gimnazije dobila izuzetno stručnu i lijepu profesoricu francuskog jezika odlučila sam se za tu profesiju i opet bih je izabrala.

Koga bi još željeli spomenuti, a da nije direktno član Vaše porodice?

A.Z. U stalnoj mi je uspomeni ostala Anđica, naša kućna pomoćnica, izuzetna osoba, vrlo poštena, vjerna, radna, humana. Smatrali smo je članom naše familije. Radila je od svoje trinaeste godine sve do duboke starosti. Njena zdravstvena knjižica, poslije njene smrti ostala je čista. Ostao je samo njen grob kojega sam redovno posjećivala dok sam mogla, a posebno na dan mrtvih i nosila cvijeće. To sada nastavljaju mlađi.

Znamo da Vas često posjećuju ili su Vas posjećivale bivše učenice - koje treba pomenuti?

A.Z. Moje bivše učenice su me često posjećivale, ali prilike i situacije se mijenjaju a sa time i stari običaji. Ali uvijek za moj rođendan moje bivše učenice, sada prijateljice, kolegice, ljekarke, neke od njih već penzionerke me iskreno obrađuju svojim prisustvom, duhovitim pričama, pjevanjem šansona i naših romansi uz pratnju klavira i stvore poseban „štimung“ na zadovoljstvo svih gostiju.

(Po zamolbi obitelji tekst nije lektoriran)

Sa bivšim učenicama koje su nastavile njenu profesiju

Tripo Schubert, Anuška Zloković i Filomena Radović